

ORIENT ➤ OCCIDENT

ИСТОК ➤ ЗАПАД

МЕЂУНАРОДНИ ЧАСОПИС ЗА НОВУ УМЕТНОСТ
REVUE INTERNATIONALE POUR L'ART NOUVEAU

Br. 13.

GOD. II.

SADRZAJ

LJUBOMIR MICIĆ: Kategorički imperativ zenitističke pesničke škole
F. T. MARINETTI: Najamni ugovor
IVAN GOLL: Picassos Verrat
EVGENIJE DUNDEK: Mojim doktorima
МИО РАД: Наш варварски бор
DRAGAN ALEKSIĆ: Pištaljka ide ulicom i gosp. Tipka
GUILLERMO DE TORRE: Charlot
LJUBOMIR MICIĆ: Prisega na Ma-deiri

Makroskop

Stravinski — Nova muzika — Dobronić
— Sneg sos limunada — Progon zenitista u Hrvatskoj — Polica mater božje — Arhitektura — Umetnički plakat — Uapšenje Lunačarskoga — „Narodni Listy“ mistificira — „Zagreber Tagblatt“ — Anketa „Zenita“

Reprodukcije

ALBERT GLEIZES: 1922
MIH. S. PETROV: Zenit

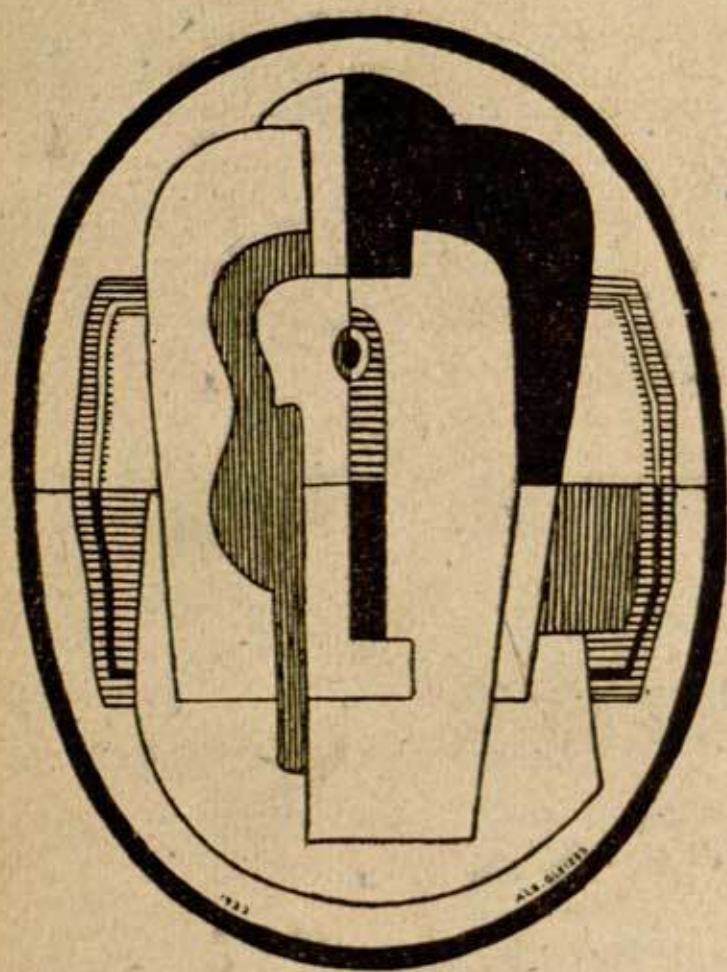
19

APRIL

22

LJUBOMIR MICIĆ

IVAN GOLL

Albert Gleizes — Paris

1922

N i t

! ZAGREB - YUOGOSLAVIE - STARČEVIĆ TRG 10 !

MEĐUNARODNI časopis za novu umetnost.

IZLAZI jedamput mesečno na zaprepaštenje sviju Srba, Hrvata i Slovenaca.

PRVI balkanski časopis u Evropi i prvi evropski časopis na Balkanu koji stvara i određuje novi umetnički smer: ZENITIZAM.

JEDINI časopis u istočnoj i zapadnoj Evropi koji donosi neobjavljene priloge najmodernijih svetskih pesnika i umetnika u originalu sviju jezika na globusu.

RUKOPISE ne vraća.

HONORARE ne plaća.

RUKOPISI (naročito stranih jezika) koji nisu pisani pisacim strojem ne ulaze u obzir radi štamparskih poteškoća.

PRESTAMPAVANJE, prevodenje, prepisivanje i prepevavanje nipošto nije dozvoljeno bez prethodne dozvole. SVE rukopise, pisma i ostalo što se tiče revije »Zenit« treba isključivo slati na adresu gospodina urednika: Ljubomir Micić, Zagreb, Jugoslavija, Starčevićev trg 10. REDAKCIJA i administracija »Zenita« prima svakodnevno samo od 2—4 sata po podne.

ABONNEMENT — seulement par an: France 30 Fr (3 Fr) — Allemagne: 150 M (15 M) — Italie: 30 L (3 L) — Amérique: 10 Dol (1 Dol) — Tchécoslovaquie: 50 Kč (5 Kč) — Angleterre: 10 Sh. (1 Sh.) — Autriche: 5.000 d. (500 d. d.).

CENE oglasa: cela stranica — 500 din; pol — 280 din; četvrtina — 160 din; osmina 90 din; desnaestina 50 din.

SVI koji među svojim prijateljima nađu 10 pretplatnika dobivaju »Zenit« besplatno.

ONI koji žele biti poverenici neka se izvole pismeno obratiti na upravu i zatražiti upute.

SAKUPLJAJTE ZA ŠTAMPARSKI FOND »ZENITA«!

KNJIZARI, nakladnici, pisci neka šalju svoja izdanja uredništvu na prikaz ako žele da se o njima vodi računa. Na knjige i druga umetnička izdanja koja nam ne budu šaljuna, ne ćemo u »Zenitu« obraćati nikakovu pažnju. KNJIZARI van Zagreba ujedno se umoljavaju, da naš časopis poručuju i pretplaćuju, da ga stavljaju na vidna mesta, da upozoravaju svakoga na najmoderniji i najnapredniji evropski časopis u Jugoslaviji i da redovno obraćunavaju svaka tri meseca sa 25% popusta. »Zenit« dobivaju samo oni časopisi i dnevici koji nam šalju u zamenu i redovno oglašavaju svaki naš broj.

»ZENIT« „ZENIT“!

!Occasion!

!Occasion!

BIBLIOTEKA ZENIT BROJ 3

IZAŠLO:

DRAĞAN ALEKSIĆ

IZAŠLO:

PROVALA GOSPODINA HRISTOSA

ROMANGROTESKA

s predgovorom: PREMUDRA POSLANICA O NAMA: pesnikov umetnički »VJERUJU« vo jednago Boga oca: ZENITIZAM
»Buni se sve osim lubanje.«
»Gospodin carinski činovnik ima omešana jaja i gleda za blezgavim curicama. Hristos vidi: moć je znati povest. Gotone Conixlo-Morijade carevića: pište vazduhom kao prodor zvezde. On čuva boga u čonoj kosti kao semaforu svetlost.

Budite ljubazni dajte hleba.

»Čemu međunarodna kolovraturnost svinjama?»

Knjiga je štampana u 100 primeraka. Oprema luksusna! Od broja 1—100 signirao je i vlastoručno potpisao autor.

Cena: 30 dinara

Cena: 30 dinara

Knjižari mogu je dobiti samo uz unapred poslan novac sa 30% popusta. U komisiju ne će se slati.

Naručuje se: Uprava „Zenit“ Zagreb.

KATEGORIČKI IMPERATIV ZENITISTIČKE PESNIČKE ŠKOLE*

Ljubomir Micić — Zagreb

Tužni antizenitistički zbore!

Kozja brada suvereno i neposrednom lakoćom paralelno kulturnu vrednost cele savremeno-sredovečne poezije. (Divne li estetske snage u kozje brade!) I samo kad bi još koza imala dugi rep — ona sama bila bi u stanju uništiti celu zapadno-evropsku poeziju u Jugoslaviji — t. j. jugoslavensku pretpotopnu fosilnu poeziju. (Vedri meta-petrograf zenitista Fran Tučan mogao bi »istinitost« ove teze naučno »dokazati« a Branislav Petronijević uporediti sa donjom vilicom i kvadratnim zubalom majmunčevka: oca Gibona!)

Zato što KOZA nema dugog repa — mi smo se zapretili još u godini 1921. katastrofalnim potresom i proizveli zaprepaštenje sviju građana. Izazvali smo »grozu« usedelica već u godini 1922. po »provali« gospodina Hristosa». Stvorili smo bez prethodne dozvole Staroga Duha prvi individualni umetnički pokret na Balkanu:

ZENITIZAM

Stvorili smo nov tip pokreta (pesnik sam internacionalan i poštuje balkansku rasu!) — jer samo bogovi stvaraju a materama je suđeno da rađaju. Mi stvaramo novo ZENITISTIČKO PESNIŠTVO kao izraz vremena i dobe najgenijalnijih paradoksa. Kome od vas ne bude suđeno pa ne svati veliki vremenski smisao paradoksa taj ne može »razumeti« to »ludačko« i »paranoičko« zenitističko pesništvo. (Polica br. 36. Lunačka treba obesiti za ja... bućicu!) Taj ne može biti ni dak prve zenitističke škole koju otvaram ovde na ruševinama PAPIRNE KULE kao svestan i popljuvani pobednik.

Pomoću radiotelegrafskih aparata vežbe se mogu održavati i s t o v r e m e n o n a: Avali — Himalaji — Triglavu — Fudžijami — Kavkazu — Sieri Nevadi — Vladivostoku i t. d. Empiričkim i komparativnim putem gg. antizenitistički građani i akademici potrebno je izvršiti smrtonosni eksodus — vratolomne operacije i sledeće akrobatske komitske vežbe: I. vežba: U vreme POTRESA treba očuvati toplu krv i postati surovo logičan. (Postati logičan najteža mogućnost!) Promena mesta fizičkog tela čovekova posve izlišna radi stereotipnosti. (To će učiniti Hamletovi grobari!) Sve se dešava protiv vas i bez vaše volje. Budite mirni i nesvesni kao Buda. Lezite na pupak ako vam ga babica nije sasvim izrezala. Osetite bistrinu spoznaje:

PARADOKS JE OPŠTI UVET POSTOJANJA PARADOKS JE ELEMENAT ZENITISTIČKOG PESNIŠTVA

II. vežba: U vreme MIROVANJA (ništa ne miruje i ne zaudara kao ustajala mozgovina u vašim tikvama!) kad vlastita žena traži od vas rastavu braka da se može udati za svoju rođenu mater i plesati zadnji ples evropskih mondenih kultura — Shimmy * Pristupno predavanje održano u »Srpskoj Kraljevskoj Akademiji Nauka« u Zagrebu — »Jugoslavenskoj Akademiji« u Beogradu i u mitrovačkoj kaznioni na dan otvorenja konferencije u Genovi 10. IV. 1922.

(g. ministre pravde koji je to § u građanskom zakonu?) podite sami ulicama prljavih gradova ili čistom krvumivenom oranicom naše kosturne zemlje pa ništa NE MISLITE o životu! Izrazite kao pesnik ŽIVOT (život kao fizički — metafizički — kozmički — metakozmički — magnetski — metamagnetski puls vremena: zenitizofija) Izrazite životnu EKSPANZIJU bez logike jednog jedinog događaja. Ekspanzija mora biti izražena: simultano — jednovremeno — časovito: U jednom času zbiva se nebrojeno raznovrsnih nelogičnih — jedan o drugom neovisnih događaja (čina): Primer:

ruski čovek umire od gladi.

profesor siluje svoju učenicu od radosti

što je naučila logiku.

smrt nepoznatog radnika u tvornici čokolade »Union«.

Eksplodira pod zelenim stolom na konferenciji u Genovi.

Novinska smrt Lenjina.

Charlie Chaplin jaše na magarcu.

Uvoz luksusne robe zabranjen.

Ljubomir Micić putuje na grbavoj devi u Mitrovicu.

Najviši je balkanski vrh TOMOR.

I. s. d. (znači: i slično dalje!)

SIMULTANA EKSPANZIJA JEDNOVREMENSKIH I MNOGOVRSNIH DOGAĐAJA NAJVAŽNIJI JE ELEMENAT ZENITISTIČKOG PESNIŠTVA.

III. vežba: Napunite vlastitu KIČMU barutom! Zapalite svoj staromoždani TOP varnicom ekrazitnog mozga: otkoćićete elegantno u vis kao Ana Pavlovna ili Nižinski ili obesni skokovi tonova Igora Stravinskoga u Petruški. Ugine li u vašoj ličnosti sve nasledstvo kojim vas je zapadno-evropska DEVOJČURA zarazila — za naš otrovni lek tražićemo državni monopol a pokus sa vašom kičmom proglasimo narodnim praznikom (Apsolutna potreba očiscenja i afirmacije naše rasne ličnosti.) Iznad svega toga treba ostati živ u interesu kolektivnosti našega naroda i našega čovečanstva. Mi ćemo vam tek tada moći priznati »ispit zrelosti« pravovaljanim. Time u vezi odmah postaje svaki takav izabranik.

SLOBODNI ZENITISTIČKI ANTIGRAĐANIN

od koga se nadalje traži:

a) svedodžba o antikulturnom i anti-evropskom ponašanju (Misao i delo moraju se pokrivati!)

b) svedodžba o buntovnoj sposobnosti akcije (»zdrav razum« deluje štetno na novoumetničku kreaciju!)

c) svedodžba o beskrajnoj osvetničkoj mržnji do uništenja cele stare pseudokulture poezije »osećaja« — »emocije« — »lepote« (treba nemilosrdno zapaliti KULU OD PAPIRA!)

d) svedodžba o metaseksualnoj čistoći i zdravlju radiomotornih živaca. (Seme oplodjenja mora biti čiste nepokvarene krvi!)

e) svedodžba o antipolitičkoj vrlini koja uvetuje čistoću ličnosti našega tipa — njezino uzvišenje nad uskogrudni malonarodni nacionalizam. (Politika nacionalizma inferiorne žabe Gatalinke!)

f) svedodžba o smelosti i odlučnosti za učinak nečuvenog divljaštva — ZA BALKANIZACIJU EVROPE! (KOMITIZAM i njegov prezir smrti potreban je za stvaranje NOVE CIVILIZACIJE!)

Gospodine predsedniče ne zvonite tako ludo — vi mi ipak ne smete i ne možete oduzeti REČ jer ja sam njen gospodar a vi samo sluga. Počekaću dok kola za spasavanje odvezu poštovane vaše drugove koji su se tako brzo onesvestili. Ne zaboravite da sam BANOVAČ — BALKANAC kao Nikola Tesla i Svetozar Pribičević i da me ne plaši ni tresak hajdučkih kubura a kamo li vaše jareče zvono. Brzo iznesite leševe da ne mirišu latinski. Baš je budala vaš dragi Molière. Do besa vi sićušne plagiaterske ulizice!

IV. vežba: Mirno! Ruke na klupu! Traži se napokon od vas bezprekorna poslušnost, iskrenost i poverenje. Jedinstvo je na silu potrebno! Novo zenitističko pesništvo nije rođeno nego stvoreno — (Laž je da se pesma rađa!) ZENITISTIČKA PESMA MORA BITI KONSTRUKCIJA. Do zenitističke pesme dolazi se bezuvetno najsigurnije konstruktivnim putem: svesno — određeno — geometrijski. (Arhitektura podnaša samo toliko poluga koliko je nužno za njezinu stabilnost!)

Osećaj nema nikakove eminentne i imperativne funkcije. (Što se vas tiče moj osećaj?) Nikoga se ne tiče što pesnik oseća nego kakova je i što misli njegova pesma. Na vama je da osećate i to se nas ne tiče. (Važno je da vi morate osećati.)

Emocija samo je akt slobodnog izbora i pesnikove pažnje. (Sve jabuke ne rastu na jednome krovu!) Makedonija izaziva u Hrvata emociju mržnje a u Srba emociju ljubavi. Što oseća Makedonija sâma sporedno je za faktični proces zbivanja.)

Lepota je banalnost filistera (ona ne spada u novu umetnost). Elemenat za javnu sigurnost da ne budete raskrinkani u svom filistarskom i građanskom moralu. (Pecija Petrović vole prosečne filmske glumce i samo debele noge — to je slobodan izbor i njegova »lepota«.)

ZENITIZAM JE NAJBUNTOVNIJI ČIN MLADE BARBARSKE RASE

V. vežba: Skočiti preko Drine i popeti se na Avalu. (Avionski pokušaj elasticiteta!) Jednom rukom uhvatiti zvezdu Dinar a drugom katedralu u Reimsu. Uporno MISLITI na Tatlinov Spomenik i nogom STATI na Morgan banku u New Yorku. Doživljaj PROSTORA realan. Zenitističkom konstrukcijom postizava se jedinstvenost i jednostavnost svakog oblika u prostoru. Eksplozija nemoguća.

Ekspanzija 100.000 VOLTA TESLINE NAPETOSTI vrhunac senzacije i SNAGA koju bezuvetno zahteva zenitističko pesništvo. U prostoru NEMA vremena. (pojam ograničenosti!) REČI U PROSTORU zato isključuju takovo VREME ograničenosti. Pesma ne sme biti ograničenje. (Poetika nije kozmetika dragi Bogdane!) Zenitistička pesma mora biti proširenje van dimenzija. Ona je dvospolnim i dvodimenzionalnim ljudima nepristupačna. (Petronijević je tek kod četvrte dimenzije i kod 1500 cm³ majmunskog kapaciteta Eoanthropusa!)

A kakova ne sme biti zenitistička pesma? Primer takove negativnosti pruža celokupna jugoslavensko-evropska poezija produkovana od Triglava do Vardara u milione balavih i jalovih stihotvorenja. (Gospodo pesnici zaslužili ste stolice Jelačića bana a ne državne konzulske stolice!) Bezbrojni su rdavi primeri koji su vaša svetinja a na koju mi pljujemo sô i krv iz naših pluća. Treba napamet naučiti kakova ne sme biti zenitistička pesma.

VI. vežba: Zenitistička pesma:

1. ne sme biti banalna! — mislim na kravu estetiku.
2. ne sme biti rimovana! — samo parodije treba rimovati.
3. ne sme biti određena! — demarkaciona linija mozga nepoznata.
4. ne sme biti epski opširna! — epika nije energetika.
5. ne sme biti slatkorečiva! — od slatkoće lepe se usta.
6. ne sme biti sentimentalna! — život se ne izražava sentimentalnošću.
7. ne sme biti bezidejna i vezana! — vez-nike, vezice i podvezice trebaju žene za čarape.
8. ne sme biti deklamatorska! — deklamacija izaziva samo aklamaciju.
9. ne sme biti frazerska! — rečnici i leksi-koni otešćavaju prodore.
9. ne sme biti simbolična! — crna mačka ostaje samo crna mačka.

Zenitističko pesništvo mora biti:

JEDNOSTAVAN IZRAZ ČOVEKA
NEPOSREDAN IZRAZ DUŠE
STVARNA FILM PROJEKCIJA VREMENA.
JASNOĆA

Zenitističko pesništvo mora biti pretežno INFINITIVNO razumljivo kompaktno: FENOMEN mora biti totalni izraz naše dobe i totalni život našega vremena. Realizacija moguća je samo kao

REČI U PROSTORU

VII. vežba: Reč: kao bitni elemenat. Elasticitet reči treba razviti do maksimalnosti. Izbor mora biti što raznovrsniji. U manjkanju gramatičkog i Vukovog izraza stvarase nova reč koja jedina odgovara. (Uvek samo jedna reč najbolje odgovara!) Takovu reč pesnik mora pronaći. (Moderni detektiv novih i skrivenih reči.) Apostrofi ne smiju postojati.

Reč: kao filozofski pojam. Određenost mora biti fiksirana. Reč ne sme biti sinonimna ni dvospolna. Nikada u našoj pesmi ona nema ono površno značenje i sredstvo fizičkog podrazumevanja kao u običnom govoru. (Površnosti zemljo plemenita!) Zato zenitistička pesma izaziva nesporazum i nerazumevanje baš radi svoje jednostavnosti i njezine dubine. (Paradoks koji žive kao večni parazit na vašim jezičurinama!)

Reč: kao smisao. Reč se ne mora odnositi na realnu realnost nego može biti apstraktni smisao i obrnuto. (Opet paradoks posve realnog značaja.) Isto tako i veći kompleks reči koji sačinjavaju pesmu:

»U mojim snovima mrtvi ustaju
a vozne karte Vladivostok—Paris
u snu
korice su belih hlebova«

(Ljubomir Micić)

Realna apstrakcija. Simultan izraz. Jednostavnost. Jasnoća.

Reč: kao faktor asocijacije. Zakon psihologije neubrojav. Primarnost događaja a sekundarnost njegove psihologije. Reč nema psihologije. Reč je čista — apsolutna. Katastrofa hidroaviona zbiva se bez psihologije i logike a pesnik dolazi »do toga« putem asocijacije. Asocijacija je moćno sredstvo zenitističkog punog izraz u pesmi. Kad govorim o Leninu mogu misliti ne samo na Rusku Revoluciju nego i na njegovu radničku košulju Trockijev elektroautobus i čezvičajku. Kad gledam Charlie Chaplina ne mislim, samo na malog Jackie Coogana nego i na ženu koja je u kinu pukla od smeha kao čudo Isusa Hristosa. Kad vidim mramornu banku onda vidim i šibera što se ceri iz svijlu barova i pozorišta — vidim političara kako »moralise« kroz ključanicu ogromne kase — vidim vas malograđani koji ste te-

gleća marva sa magarećim ušesima. Mislim i o prodavanim pesnicima.
ASOCIJACIJA JE BITNOST ŠIROKE I VREMENSKE KONCEPCIJE ZENITISTIČKOG PESNIŠTVA.

Reč: kao ideja: Ideja kao ETIKA novoga čoveka (nema zajednice sa građanskim i akademskim moralom!) Nova etika čoveka kao antiestetika! (Puštamo na vas slapove reči da pocrkate kao štuke na vazduhu!) Svaka naša reč treba da deluje kao otrovna injekcija. (Cijankalij 99%) Treba da izaziva: reakciju: protest: uzbunu. Pesma mora delovati originalnošću. (Potencija samostalne ličnosti!) Mi ne idemo pedagoškim putem. (Pedagogija zakrhljava mladost i potenciju.) Naš učinak: otrovni plin mešan sa groteskom. (Groteska oporavlja od sentimentalnosti!) Sukob na otvorenom polju: vaš stid od svoje vlastite slabosti. (To jako boli!) Vaš smeh kao zaštita svoje golotinje. (To dvostruko boli!) Naš goli smeh nad vama. (To stostruko boli!) **Spoznaja proizvedena rečima naše ideje učvršćava snagu i etos čoveka:** 1. njegovu veru o nuždi anarhizma — 2. njegovu volju za najvratolomniji skok u vis (ZENIT težnja od 600.000 volta!) Ideja zenitističke pesme je etika ne es-tetika! Sekundna je sporednost kojim sredstvima se služimo. Ni brige NAS dali vas naše pesme vredaju i što misle o tome inferiorni antizenitisti. (Superiorni ne postoje!)

Da se bude dobar pesnik zenitista potrebno je osloboditi se fizičkog značenja reči.

Zenitizam najjače je sredstvo za potop literarnih mekušaca-zohara veleških mastodonata i mediokriteta. Dakle: **socialan faktor!** Čisti i destilovani alkohol: 100%. **Nepatvoreni balkanski proizvod!** Nije opasan po državu! (Dobiva se u svim antizenitističkim knjižarama uz cenu od 5 dinara sa trgovačkim popustom od 25%.) Zaštitni žig: TRI MRTVAČKE GLAVE. Pazi: STOSTRUKI OTROV!

VIII. vežba: Napokon gospodo a-kademici išćupajte kozi bradu i ucepajte je nadbiskupu pokrovitelju odbora za »»Pomoć gladnoj Rusiji««. Umiru Rusi ali INE UMIRE RUSIJA! Izmeneite njegovo srce srcem grenlandskog pingvina. Time ćete zasvedočiti (čujte i vi braćo pravoslavna) neospornu LJUBAV prema rimskoj katoličkoj crkvi čija je danas najpreča DUŽNOST da mesto prokletstva U IME REVOLUCIJE propoveda o novom zenitističkom pesništvu tim više što je današnjim danom pred vama svečano otvorena

**ZENITISTIČKA PESNIČKA ŠKOLA
PRVA SLOBODNA CENTRALA ZA
BALKANIZACIJU EVROPE.**

NAJAMNI UGOVOR

Pozorišna sinteza.

F. T. Marinetti — Milan

Spavaća soba gospodina Pol Damia. Kroz polutamu vidi se beli krevet. Pol Dami leži u poslednjim trzajima.

Prijatelj unide i obrati se služavci: Pol leži na umoru? Nema nikakove nade?

Služavka: Jedva tračak nade. Kuršum je prošao sredinom srca.

Prijatelj: Nepojmljivo! Radi te žene oduzeti sebi život.

Služavka: Ali ne! Ubio se radi stana. Objasniću vam zagonetku. Vi znate, da je gospodin Dami do ludila zaljubljen u ovaj stan. Pred neko vreme molio je krčmara da mu dozvoli otvoriti prozor koji bi išao na ulicu. Hteo je odavde gledati veliku svečanu po-

vorku. I taj idiot krčmarski nije mu dozvolio. Slučajno pre tri dana doznao je gospodin Dami da je krčmar pregovarao s jednm novim najamnikom. Misao da bi ovaj voljeni i obožavani stan mogao izgubiti — učinila ga je divljim pre same boli. Zgrabio je revolver i sjurio si kuršum u grudi.

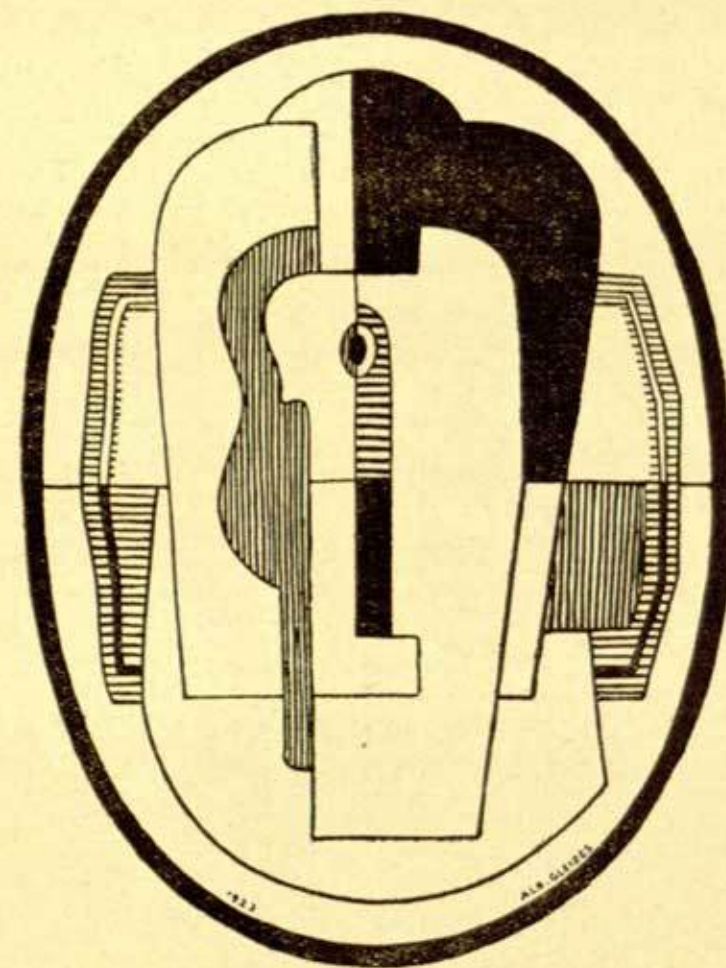
Pol Dami govori u groznici: Vatra! Gori! Stan gori! Zovite vatrogasce! (Opet utone u duboki san.) Lekar unide, iza njega jedna dama, plavka, crno obučena, vrlo elegantna. Ona se približava krevetu umirućega. Njezino lice je okrenuto publici.

Prijatelj (lekaru): Ne može se ovde baš ništa pomoći?

Lekar (ozbiljno i svečano): Baš ništa. Ako jedan gospodin unide u stan — slučaj je težak, ali ne beznađan za lečenje. A unide li stan u gospodina onda više nema nade.

U tome času uputi se dama na drugu stranu kreveta gde je publici okrenuta leđima. Na leđima vidi se jedan plakat koji nosi natpis: Za iznajmiti. Zavesa.

»Sturm«, aprila 1922

Albert Gleizes — Paris

1922

PICASSOS VERRAT

Ivan Goll — Paris

Der Kubismus häutet sich. Wechsel in der Regierungsform? Kaiser Picasso ist nicht gestürzt, aber er stürzt sich selber. Bei der Ausstellung seiner letzten Werke (1919—1921) liefen seine Freunde erschrocken durch die Säle, schlugen sich auf die Brust — aber er, der lächelnde Spanier, machte die honneurs, lächelte: machte er sich über uns lustig?

Die aber nicht lächeln konnten, mussten mit grosser Trauer den Hut abziehen, und abziehen. Dem Schwimmer ist nicht zu helfen, der mitten im Ozean einen Fusskrampf bekommt, der auf der Stelle tobt, schreit, heult, sinkt.

Da hängen kritische Formen, asketisch rein, einfach wie Schneesterne. Urfiguren. Grau. Verlassenheiten entrückt. Daneben Kubismus mit futuristischer Ein-

spritzung: Balkonfenster und Strasse. Man kennt das Thema, und wenn Picasso es behandelt, muss es ein vollendetes Bild geben. Tut es auch. Man gleitet langsam zu einigen Stilleben hinüber, von ganz unglaublicher Originalität, Früchte, gross aus Einfachheit, von einem viereckigen Regenbogen farbig umrahmt. Virtuos, Virtuos, Virtuos.

Und dann muss endlich auch dieser gefährliche Name Ingres fallen — oder lieber Anselm Feuerbach, oder Renoir? Nein: Picasso. Aber nicht mehr unser Picasso! Man muss schon den Besprechungen allgemeiner Porträts in Herbstsalons Wortwendungen entlehnen, um sie zu kennzeichnen: Das Porträt der Madame Picasso, andächtig lächelnd, frappant ähnlich, ganz dem Pinsel des Meisters hingegeben. Eleganz der Form. Variationen der Farbigkeit. Und so ergriffen war der Künstler vom Reiz seiner Kreatur, dass ihm die Kraft fehlte, die zwei Drittel des Bildhintergrunds zu übermalen. Das Kunstwerk verbleibt eine Skizze. »Ja die Liebe, ja die Liebe ist eine Himmelsmacht!« Andere Porträts sind da: Feistfleischerne Glieder, naturalistischer als Rubens oder exotischer als Gauguin, weil man die Weiberakte überhaupt nicht mehr situieren kann in diesem Jahrhundert des Hungers: so fett sind diese! O phantastische Realität!

Aber halt: ein Picasso. Ein verirrter, hagerer, unglücklicher Pierrot aus der »époque rose«. Sentimental! Literatur! Daneben feist ein kubistischer Pierrot, bei Etagen Maske. Weiter ein ganz verholzter Pierrot, ganz ausgezogen: aus Picassos bester Zeit. Eine Schraube ist aber am Hals los. Picasso! Pierrot! Picasso! Pierrot!

Er lächelt in einer Ecke mit einer Baronin: Macht er sich über uns lustig?

MOJIM DOKTORIMA

Evgenije Dundek — Zagreb

JA sam ZENITISTA da tetovisani Balkanac vas boli moja duhovitost zato mi pućete creva budava i zaražena mozgom vaših sužnjeva pogledajte hrista kako mu se debeli rep vuće po pršini vaših

JETARA

glavom vašom smrskacu dosadu svemira (mira) sve natopljenog u slinama kretena i

NAHODA

dajte mi krpežu kujundžžu crkleca hullalalaha kojemu je sexus duše gefrorenes u kaljavom maslu veleučenih

PING

VINA i opet mixtura solvens Külügy hasgyakorlat halllllllloooooo ovde

KALLIPYGOS

apage apage odbiću vam noće trubljom heruvima a sad sedajte na zakon i žvaćite PELIKAN SHIMMY željve vekovne u sanatorij guraj ČA ČA ČA ČAK inkarnacija davla opet limonada šarlatani konzerva i ti MAJKOOO MAJCICE šivaj samo te gnjusne planete a engleski magacin progutao ti akademsku iglu Zofko Zofko u slezeno se uvlači lekarsko

PRASE

od od od od od branislava koji je zabio gol u mrežu vunene duge da se uzmožne saturnus popeti na sluz

OGLEDALA PRAVDE

i opet aspirinijada sve u 16 moja je savjest ljubica VAŠA bez poštovanja ima samo 7895 dimenzija a tih su 4 dlakave (ne kave) u kosu gnojnu up-leš-ću ti medicinsku savjest i dementia precox se razvlači po trošnoj bradi as-pika i ti mi ne daješ mira kiselinu aristokratska. Vi biskup ta igla je tupa

kao vaša znanost

pijite darove koje vam pruža ZENITIZAM miris NJEGOVOG DAHA

kotrlja se po trbuhu balkana i grize rebro anastazija SVETOGA

on veli da su 3 domobrana stradala u besnom shimmy eterskih duhova hi hi hi hi hi looooooovooooo puta hi hi hi i još samo jedna kaplja radničkog znoja vi ste papuće utopit bih vas mogao u

KREOZOTALA

vidim vilsona i hugesa stinića sad ću ih nabit u

△ △ △ △ △ △

vaših bludnih sestara

ja opet opet nemam mira a zovem se

EVGENIJE DUNDEK

i opet nemam mira na luku sanenoma a stanujem u PERJU

Sad je dobro ja sam ja a vi ste benzin oca MOGA.

НАШ ВАРВАРСКИ БОГ

Мно Рад — Новисад

Свеједно какво име ћемо дати.

Рећимо: Пера.

Пера = злато измешано са снегом.

(4x + 5y) карата,

— свеједно колико карата —

Пера на једном крају козмоса.

Ох

Она светли у мојим очима,

Она је мој бог!

Ја презирем она »лирска« осећања

У данашњој »Модерној«.

Ми Варвари имамо Перу своју,

и велики задатак њен пред очима:

Ударити у Козмос

који види данашња љигава Еврона

И данашњи осећају песници

Пронаћи нов!

Да, наш бог је Пера

(злато измешано са снегом

на једном крају Нашег Козмоса)

А задатак златне Пера:

Ударити у козмос,

Пљунути му у слезену.

Свеједно какво име ћемо дати

(ономе што постоји)

Нек је кратко и јасно

И нек значи све

Ми кажемо: Пера

ПЕРА

ПЕРААААААААААА...

(И нек она тако стоји на крају ове песме као симбол свега што они (пфуж!) не осећају, а ако би покушали да осете ТО, нека им ПЕРА ижеже очи. И нека она тако звони на крају ове песме, као што звони у мени и неда ми мира, али нека им изгори бубњачу као истопљено олово! Да бог да!)

PIŠTALJKA I GOSPODIN TIPKA

Dragan Aleksić — Zagreb

Tako zanovetna pištaljka. Tako pištava ulica.

Ulica: srnuo sam na gizdelinski mač, tri

besa u meni zakovitlati u svako doba.

Razumivo: kajgana pospešuje probavu.

Sve skupa nosi dobru potenciju za žene.

Desni izlog rada ćurlike.

Pištaljka: Rodena 1801, izvađena po babici Koreli nosi gaće preko leđa. Onda

METALURGIK BILL

izvrsno: lopate se prave skupa s njom.

Taliti lopate. Ribari pecaju. Kupati ribe.

Osnovka: auto i pištaljka. Levi ton

naglašava: ugnuti se.

Pištaljka: O oće Prokope

Ulica: O sine Libaru

DOBRO.

Snošaj pištaljke i ulice: tačno otac i sin.

Snošaj ulice i pištaljke: tačno sin i otac.

Snošaj pištaljke i ulice: rodio sam te

Snošaj ulice i pištaljke: rođen sam.

Dobro.

Gospodin Tipka misli: auto bezsirenski. T. j. auto udovac. Gospodin Tipka misli: ton sirene nije ton auta: nelogičnost. Čemu autu sirena kad postoji logika.

Sunce jarko: tačno g. Tipka.

G. Tipka: okrenuti levo bedro.

Sirena: okomiti be — visoko.

G. Tipka: računati kretanjem desno.

Sirena: kruljiti cis — umereno.

Tačno g. Tipka. Dama dolazi s kišobranom. Dama Tipku kišobranom. Kišobran Tipka kaputom. Kaput Tipka endodermom.

Dama gleda sirenu i Tipku: Tipka levo nagine, Tipka naočare nisko, Tipka nos transverzalno, Tipka jota.

Dama gleda Tipku i sirenu: sirena desno cis — visoko, sirena svetlo gore, sirena javlja golemu tvrdoću —

Tipka: rodio sam

Sirena: rođen sam

Revolt sirene: ne takav Tipka nemoguć otac, kušati treba potenciju Tipke lopuže. Dama viče: ODMOR.

Dama rezonuje: Tipka voli sirenu, sirena ne voli Tipku. Sirena cvrčati Tipki. Tipka piriti sirenu.

Dama: Sirena ne može u mene, Tipka može. Dama sirena daje zvuk, Tipka život. Tipka Tipka Tipka. VOLETI TIPKU

G. Tipka uzme purana (trg kuhati žgaravicu, sabiti celulozu, pržiti vratove, lomiti zemlje)

G. Tipka muž kravarica krvavica šator.

PURAN

Stupati osobo nova. Latinsko ime odjekivati.

Stupati osobo ptičja. Dobro.

Tipka purana za noće. Pura kankankan.

Tipka puranu boga. Pura kankankan.

Tipka puranu puranicu. Pura respekt.

TIPKA

Zašto ne kupiti uljudno purana. Majka vole batac rasol kosove trgance. Zašto kupiti purana. Majka vole Tipku.

MUŽ Puna kesa penez. Puna puna. Dobro zaraditi.

Dobro dobro. Hrvat. Hrvat jasno. Hoće se volje.

Hoće. (Muž i Tipka jedno su). Tipka pitati cenu.

Hm Hm. Tipka zakruljiti o cenu. Ho ho ho. Tipka zaurlati o cenu. Dinara dvadeset. Budimo poklonici

pure. Tipka mora pitati: zar tako skup puran. Muž mora reći: kakav puran gospodine. Tipka čudo.

Muž tumači: puran nije, to je sirena. Tipka baliti

naočare. Tipka rupčić očima. Tipka boga sto puta.

Tipka majku božju 600 puta. Tipka Hristosa 800.

Muž: sirena da sirena.

Tipka litanije.

I.	600	VI.	1450
II.	800	VII.	1860
III.	450	VIII.	3190
IV.	950	IX.	5640
V.	840	X.	9999

Muž školu dobro učio. Muž zna školu i lepu našu. Muž krvavo učio. Muž reći: ukupno 23.000. Muž krvavo dobro lepo učio.

Tipka očenaši škrbetati.

PURAN TIPKA MUZ

S I R E N A.

Tipka rezonuje: puran nije, pura nije, lubanja nije. Drvo? Ojok.

Onda novi pokazivač:

Ajs vole — ojok hrr kozo — ojok

hajs biće — ojok iha ključće — ojok

šic maće — ojok čik mazgo — ojok

marš pašće — ojok gic prašće — ojok

gajs paće — ojok ciu vrepće — ojok

Sto vragova. Ne znati više ništa. Tipka znoj cediti leksikon tražiti tramvaj platiti kerče spotaći mrlju proliti ormar srušiti.

Tipka: zdvojnost

Tipka: lopuža

okorelost

vižluša

razdroljanost

pračkaša

nemirnost

strugoša

prskavost

bimbaša

Tipka koncu doći: dobro sirena je, e e e... Tipka končiti: sirena treba puran treba sirena je treba.

Dobro

DAMA Vrediti mnogo znači moći zaškakljati. Dama Tipku vole: Tipka dakle vredi. Dama silno curče: Tipka dakle momče.

TIPKA Vrediti mnogo iskustvo je. Iskustvo znači stariti. Stariti znači poštovanje. Dakle Tipka misli dobro:

reći hop — porezna općina

reći bež — astma

reći psst — širok krevet.

Tipka zna: pst ne mogu reći: zubi manjkaju. Tipka zna: ne mogu široki krevet. Tipka zna: ne mogu široki krevet: znači ne moći damu.

Tipka k zapadu dva poklona: zdravo sv. logiko.

DAMA One stvari plešu. Tipka pleše. Tipka nosi stvari. Stvari pokretne. Tipka pokretan. Tipka je sjajan. Biti moj.

TIPKA 60 godina u mene. Sede vlasli nose kretenluk. Ja sede vlasli. Ja kretenluk. Ja kretenluk, ja sede vlasli, ja sede vlasli ja nemoguć.

reći ću pokaznu reč: lezi

reći ću pokaznu reč: čuj

reći ću pokaznu reč: piši

reći ću pokaznu reč: čisti

DAMA vidi i pokazna reč »lezi« ne zvuči onako.

Dama: bes gnjev kostrušiti

sikat trepet nakostrušiti

strogost provala prenakostrušiti

Dama govori dobro: moje vreme treba vratiti. Tko je g. Tipka da ja uludo tu. Pa onda trošak za misliti. Trošak za stajati. Trošak za zebsti. Trošak za gledati. Trošak za.

TIPKA Kuš kurvol!

SUDAC (Sudac, sučeva ruka, uzica, sučeva ruka držati uzicu, uzica benzinpila, uzica držati benzinpilu, benzinpila, kotači držati benzinpilu.) Ojoj. Ojoj. Ojoj. (Tipka crvenilo logika)

Cicibe. Cicibe. Cicibe (Dama lornjon kuje).

(G. Tipka vidi: salamonski sud dolazi. dolaziti je fakat pozitivan. Ja imam oči za videti pozitiv. moje oči (jer salamonski sud dolazi, dolaziti fakat pozitivan) videti pozitiv. moje oči (jer gledaju samo za mene) gledati pozitiv za mene jer pozitiv za mene znači dobro) moje oči mogu videti dobro za mene.)

Tipka veli NE BOJIM SE.

(Dama vidi objekat. Sudac je objekat, objekat nosi novac. novac nositi meni (jer meni novac nositi

Mih. S. Petrov — Beograd

zenit

moгу objekti, uvek nositi, dakle i sada nositi) nositi novac sreća je, sreća je doći objekat, meni objekat doći jer sreća doći objekat doći) znači dobro meni misliti — dobro meni misliti znači meni dangubu platiti. dangubu platiti znači sigurnost, sigurnost uakle meni.)
Dama veli: Dobila si.

SUDAC (dva objekta stajati je suprotnost, suprotnost uvek za sebe, za sebe znači egoistu, egoista znači ne dam se, ne dam se znači lagati, lagati znači negativ, jer subjekat ne mogu biti objekat, samo se objektu može lagati, ja ne mogu primiti laganje (jer subjekat ne zna za lagati), dakle negativ ostaje na njima. nužnost naći objekat izvan njih (sinteza dvaju suprotnih egoizama) trebati svedoka, svedoka nema. Prvi put. drugi puta. Treći puta. gotovo je: rešeni ste.)

TIPKA Uze sirenu: trubiti ječati zvečati puckati, trilirati, ujakati, meketati, uzica pući. Ulica zadrečati (jer naime morati benzinpila skičati drečati dejstvovati) potpuno uzdrekavati.

BENZINPILA OJOJ OJOJ.

G. Tipka vidi: salamonski sud javio. salamonski sud znači mnogo, salamonski sud boga vapiti, salamonski sud uspevati. ja u raj. ja sretan. salamonski sud mene usrećiti.

(Tipka sirena benzinpila: ojoj ojoj ojoj.
Tipka benzin pila sirena: bog bog bog!)

DAMA prestrašiti
ustrčati
uzvitali
previjati
urlikati
upomoćivati

sirena
Tipka
benzinpila

Sudac
urlikati: teški auto ide preko mene
teški auto ide preko suca

teški auto ide preko suda
teški auto ide preko vlasti
teški auto ide preko vlade
teški auto ide preko države
teški auto ide preko kralja.

ATENTAT psi zavijati vojska ustrčati.

TIPKA 1330 puta zapadu nakloniti: ojoj sv. Logiko ojoj sv. logiko.

(Tipka uostalom misli: da je sirena puran ne bi moguće spasila mene. Sirena znači purana, vrag zna tko me spasava, puran atentat čini, puran snaga, puran-sirena snaga, sirenapurana snaga.)

Tipka skočiti na toranj — Toranj dve noge. (Katedrala drolja popovska, drolja noge gore. Pop voli simbol. pop simbolisati najbolje. pop simbolisati katedralu. drolja noge gore. Katedrala noge gore: sečaj se Abec. narod slušati: to su ti tornjevi a ne noge. Narod vol.)

Tipka ne znati o simbolu. Tipka sirenu obesi u toranj. Zvono baciti. Zvono pasti. Tako, Tipka viče: to je nešto. Sirena zviždati: Tipka je genije.

Tipka zna (jer puran, znači sirenu, sirena ulično, ulica grad, grad zemlju, zemlja planet, planet kosmos, kosmos bog) da je sirena bliza bogu, bog bliz Hristosu, Hristos moćan sin) da je on Hristos, (jer Hristos sedi desno, desno sedeti Hristos, on (Tipka sedi desno sireni, sirena bliza bogu) dakle jasno jasno jasno. Ima pravo vikati (jer vikati pravo bliskima bogu, on blizak sireni, sirena bliska bogu). Uzdići glavu pravo je, uzdići sebe pravo. Tipka imati uvek pravo. Napokon:

DAMA oporavak i katedrala
SUDAC ushićenje i subjekat
TIPKA bog bog bog bog.
Ne boj se, brale, nastaviću skoro.
Ojoj i te kako.

CHARLOT

Guillermo de Torre — Madrid

«J'ai sauvé aux hommes ce qu'ils avaient perdu depuis des siècles
Je leur ai rendu le joyau de leur ame: LE RIRE
Et pourtant je suis le plus seul des hommes.»
La Chapliniade: Ivan Goll.

Charlie Chaplin
Rey de la Creación Fotogénica
Signo de la nueva aurora cómica
Dinamómetro del humor moderno

La risa de su máscara unipersonal
fluidifica las trombas joviales
Oh la intención de su mimica recortada!
Pulverizador de sonrisas intersticiales

Fantoches caricatural
Andares de pato sobre al cesped
El mecanismo de sus movimientos y ademanes
logaritmiza la ecuación fotogénica
Juego ritmico
de los gestos y miradas confluentes
hacia el vértice de la gracia pura
Charlotismo: Arte del Clownismo lineal

Charlot transido de realidad se mueve en el plano de lo grotesco cotidiano
Su visaje de una melancolia paradoxal es el diagrama de las ondulaciones bufonescas
Y eleva a rito religioso su tic habitual:
Al saludar su frente es el occipucio y el junco un lazo de cow-boy urbano con el que apresa el cuello de Edna Purviance y las pantorrillas acuáticas de las sunshine-girls clarisolares

Charlot único igual asimismo se desdobra y multiplica en espejos paralelos:
Charlot solado, aviador, vagabundo, marino, bombero, violinista, en la guerra, en los campos, en lel teatro...

Mimico y argumentista
Creador integral de las farsas chaplinescas
Charlot se polariza ubicuo
Inunda los continentes
multiforme y plural
El surtidor de su risa
refresca nuestro espíritu amustiado
— y nos incita a las cabriolas humorísticas
Desde todas las pantallas y carteles nos saluda
Charlot simultáneo y poliédrico
Su risa giróvaga
acelera la girándula de las horas.
(Madrid, 1922.)

PRISEGA NA MADEIRI*

Novela

Ljubomir Micić — Zagreb

Juče: pred pet godina: ubijanje. Čovek — BROJKA — ratni bataljuni. Ruski muzik ugriza Karpate. Ratna bolnica! Otrov COFEIN! Srce provaljuje 138 puta u minuti! Šminka NOBILIOR! Siva magma dva upala obraza. Živa MUMIJA leš. Portret moga samoodređenja: »SPOSOBAN ZA FRONTU!«

* Autor nije prisegao Karlu IV. prigodom njegovog dolaska na austro-hrvatsko prestolje pa lojalno udovoljava svojoj »dužnosti« na dan njegove smrti 1922. g.

Barunica Leppel — generalove kćeri Marie Ilonka. Parodija. Paraliza. Žuta zahrđala rozeta K. IV. na čelu.

»Jeste dugo na ratištu ubijali ljude?«
»Nisam pucao — htedoše me ubiti«
Kako su pasje lizali krv. Lokali. Lokali. Jeftinija krv od šampanjca. Srpska deca besplatno na bajunetama. Ženske sise umesto sira. Jutarnji List: (Službeno) Naše pobedničke čete pregazile Srbiju. 75.000 mrtvih ranjenih.

Žute trube: »Bože živi...«
Ne pomažu: topovi bajunete zatvori banke crkve (crvenopasani majmuni.) ni stari hrvatski samostan Feldspital 134 (vrlo sam tužan izgubljena sreća tamnice!)

LJUDI: UVEK: BOLESNI: SLOBODNI
Plesati barunice! Mrzim bradatog lekarnika. Ne dade nam plesati jer tučene su crno-žute vojske na Ohridu. (Živo pevaj: Mokranjac X. rukovet: »Biljana platno beleše na ohridski praznori«.)
Hulja... Slobodan...

Roden je balkanski Čovek. Mi svejedno patimo.
Svinje... ljudi... reptili...
A gde je vaš spiritistički stô barunice? Stradaju uvek samo dobri nedužni ljudi.

DRUGI život?
Vojvoda Putnik nije se javio... Ubili lekari moju dobru majku. Dugo dugo treba treba patiti patiti

PATITI
Raste samo PRVI život. Umreti lakoća. Prisižem.

MAKROSKOP

STRAVINSKI — NOVA MUZIKA — DOBRONIĆ. (Povodom jednog koncerta u »Glazbenom zavodu« 7. IV. 1922.)
Pre svega: pevanje nije umetnost. Pevanje je samo veština.

Može li se uopšte muzika interpretovati pevanjem? Ne može! Umetnost se ne može interpretovati.
Re-produkcija je sredstvo a sredstvo nikada nije umetnost. (U slikarstvu: boja, kist, platno nisu umetnost. U muzici: pevači, guci — violinisti, klaviristi i ostali interpreti nikako nisu umetnici. Opera se zato i ne može uzeti kao umetnost. U pesništvu: deklamacije i razna »predavanja« deluju imitatorski i neumetnički. U filmu: platno, projektor, celuloidpapir — sve su to samo sredstva. Pevac ili gudač adekvatan je celuloidpapiu bilo koje vrste a ipak su oni neka privilegovana prima »umetnička« klasa kao i slikari!)
Muzika je apstraktna realnost. Pevanjem ili sviranjem nipošto se ne može dati realna apstrakcija umetnosti — muzike. A realna apstrakcija u muzici je bitna. Zato stari otrcani način »umetničovanja« za afirmaciju umetnosti je apsurdan. Muzika mora delovati sama po sebi, neposredno, primarno (gajdaš ciganin ili sevdalija u času kad daje ono primarno od sebe i iz sebe — on stvara i veći je umetnik od sviju komornih pevacu i virtuozu na violini, čelu ili klaviru). Delovanje munje je nepatvoreno i dozvolite munja se nikako neda ni otpjevati ni odguditi. Guci i pevcu i tipci su samo rdav staromodni dalekozor kojim se privlači udaljenost. Imamo tek predodžbu o blizini dok je sama realnost i postojanje vrlo daleko. Takav je odnos među muzikom i njezinim interpretatorima koji su stvarno samo pseudoekvivalenti sa manje ili više sposobnosti odnosno kvalitete. Tako je sa pesnicima koji su »opevali« jedan događaj mesto da su spevali sam događaj. Tako je sa slikarima, koji slikaju videne predmete mesto da stvaraju nove nevidene forme i predmete. Tako je sa muzičarima, koji takođe slikaju osećaj ili forme tonovima čistih titraja (kao da je muzika čistoća titraja!) koji sačinjavaju melodiju po zakonu (kao da je umetnost melodična i zakonska!) mesto da daju apsolutne tonove u njihovoj atomskoj korelaciji bez obzira na harmoniju ili skalu B-mola ili G-dura.

Mi smo čuli i videli interpretovanje i reprodukovanje muzičkog »kubiste« Rusa Igora Stravinskoga sa podsmehom samih interpreta. Nama je to posve razumljivo i jasno (i mi smo se podsmehivali), jer Igor Stravinski se ne sme i ne može pevati pa makar on sam bio uveren o protivnom. Ta nemogućnost leži u samoj prirodi njegove muzike (naročito!) i prirodi ljudskog glasa uopšte. Te dve krajnosti ovde se nikako ne pokrivaju. Naprotiv muzika Antuna Dobronića u tolikoj meri je podesna za pevanje u koliko

muzika Igora Stravinskoga nije. (Opet dve krajnosti koje se na sreću ne pokrivaju.) Dobroničeva pesma odnosno notalna i harmonična muzika dovoljno je stara i pasastička da to naše mišljenje potvrđuje kao što je Stravinskova dovoljno nova i u simultanim tonovima obara vrednost one prve. Igor Stravinski je simultan umetnik-muzičar koji je drsko učinio atentat na »pravu muziku« i proveo redukciju starotipne melodije i harmonije na najprimitivniju i prividno naivnu koncepciju (ne kompoziciju!) Dobroničeva muzika je traženje »stimunga« pa tek sekundarno izražavanje njegove refleksije. Sadržava dakle fotografsko-aposteriorne elemente. Istina je, postoji u njegovoj muzici i jedna nova mogućnost kad bi se ona recimo više balkanizovala. Treba učiniti pokušaj da se dode do jedinstva dveju rasnih krajnosti: melanholija i divljina u našoj muzici treba da su dominantni. Iako Dobroničeva pesma »Sa sela« imaju ekspresivan akcent, one nisu stvaranje-umetnost nego veština-reprodukcija narodnog melosa. Jeste li čuli naricanje balkanskih žena? Jeste li osetili vezu između našega naricanja i uspavanke Igora Stravinskoga: »Baj Baj« Tu vezu podcrtavam i uveren sam da su tonovi naricanja, melanholije i divljine glavni i temeljni elementi buduće nove muzike, koju bi Balkan trebao dati Evropi.

Igor Stravinski novom muzikom paradoksa i simultanizma strašilo je za sve muzikante umetničke referente i podanike naše zemlje u kojoj su advokati, bankari i novinari najveće oline, a guci, pevc, notari, fotografi »likari« i plagijatori jedini priznati umetnici.

P. S. Ne upustismo se u to da pitamo za uzroke i motive koji su vodili gg. Strozzi-Petić da prirede spomenuti koncert, koji ima jedinu zaslugu samo u tome da je bio. Program je bio kompromisan i pretežno staroga datuma. Zašto? Ta mi znamo da to nije bila vaša unutrašnja potreba, ali kad se već odlučilo na taj korak trebalo je odbaciti i poslednje koketovanje s publikom i »uspehom«. Čemu ono vaše podsmehivanje? Valjda zato da odbijete od sebe eventualni prigovor »neozbiljnosti« radi koje bi trpela vaša »umetnička« građanska reputacija. Čemu pevanje na ruskom jeziku kad to nije bilo ruski i zašto onako rdavi prevodi teksta sa ruskoga? Čini nam se da je slika naslovne stranice štampanog luksurnog programa uz cenu od 10 dinara iz knjige Umanškoga »Die neue Kunst in Russland« što je svakako trebalo i naznačiti kad se već nije zaboravilo našampati da su neke kompozicije posvećene »supruzima Petića« koje su ujedno i najneuspelije i najrdavije!

Aristokracija ovaj put nije zadovoljila i nije zadovoljena jer Igor Stravinski nije za aristokratski snobizam. Spominjemo u vezi s ovim i prikaz iz »Riječi« koga je pisao jedan muzički notac inače po društvenom ugledu vladin referent za umetnost koji je napisao za Dobroniča ovo: »On crta u notama ono što hoće srcem u uverenju da je ono što veli riječ duše naroda.« O Stravinskome zna ovoliko: »On živi među životinjama«... »Pjeva kad drugi plaču plače kad drugi pjevaju.«

Ostali službovajući i učeni novinski referati ovoga puta su izostali.

»SNEG« sos LIMUNADA. (Narodno kazalište 1. Aprila — St. Pribiševiski: »Snijeg«) Mi koji smo još i danas mišljenja da bi trebalo Narodno Kazalište zatvoriti i time uštediti ništa manje ni više nego 22.000.000 K a tu svotu investirati u jedan aktivni umetnički ili opšte prosvetni motor, mi ne možemo danas više da budemo zadovoljni ni sa »Snegom« Stanislava Pribiševiskoga koji je iznešen na našoj sceni mizerno, školski, s nerazumevanjem osnovnoga (Kakova zabluda da žena režira Pribiševiskog!) Varate se gospodo: današnje pozorište nije više prosvetni ni kulturni faktor.

Drama »Sneg« je limunada iz dobe autorovog priklonenja ekspresionizmu u kojoj je autor »Za srećom« neočekivano zatajio. Neobična simbolička deklamacija kojoj su doprineli naši glumci da se kao takova osobito afirmirala. (G. Nučić uste prava deklamatorska napast!) Uprava bezuvetno drži da su u ovoj drami igrali najbolji glumci. Gospodo upravo u drami »Sneg« igrali su rdavi glumci i režiju je vodio (la) rdav režiser (gda Mansvjetova). Nikako drama »Sneg« ne podnaša onu konvencionalnu scenu i nameštaj koji je zatrpao glumce i autora. Tim više je to za osuditi jer u sva tri čina scena ostaje ista i nikakve zapreke nisu postojale a da se taj veliki minus nije sveo bar na onu površnu meru kako to zahteva sama drama. Proslava pesnika dolično je našla izraza u ignorovanju i »sjaaju«. Bila je ispod visine jubileja koje god baletne plesačice.

P. S. »Slobodna Tribuna« donela je na pr. u čast jugoslavensko-poljskog bratstva ovakve »filozofske« konstatacije: »Ne radi se o sadržajnoj, logističkoj (!) dubini. U svojoj koncepciji nekako druga grana hiperbole (!) kojoj je jedan krak (!) Ibsenova »Nora« i t. d. da zadovolji naše već više od nje produženo (!) znanje ljudske psihe.«

Ovo je valjda napisala jedna filozofska kačiperka koja nosi muško ime Zdenko Vernić, neodoljivi stručnjak u svim pitanjima posle Aristotela.

PROGONI ZENITISTA U HRVATSKOJ. Ne zvuči li to nekulturno i brutalno? Posvema! Ali zvukovi o prognima zenitista imaju i realnu podlogu kao instrumenat. To nisu politički progoni ali su kulturni. To nije otvoreni istup Lunačarskoga protiv ruskih imazinista koji nikada nije imao i ne bi smeo imati značenje progona nego samo sukob gledišta na umetnost — sukob ideja. Ali pošto mi nemamo nijednoga Lunačarskoga a imamo uprkos toga pokret zenitizma i zenitiste to je sukob sveden na jedan nekulturni i brutalni nivo prostog birokratsko-filistarskog progona. Mi još nemamo celokupne i zaokružene podatke o raznim šikanacijama srednjoškolskih daka u jugoslavenskoj provinciji Hrvatskoj sa strane njihovih nastavnika i direktora naročito klerikalaca koji čine prestup raznim svojim nedopuštenim činima. Ali ako g. ministar prosvete zaželi da mu iznesemo i nezaokružene činjenice o sredovečno-austro-španjolskim ispadima »prosvetnih« organčića, mi smo spremni to bezodvlačno učiniti i putem dnevne štampe koja bi bila toliko lojalna, da nam u tu svrhu ustupi prostora.

POLICAJ MATERE BOŽJE. Danom 24. III. 1922. stupio je g. Lunaček u policijsku službu i to u odeljenje za zenitističku poeziju. Gospodina je uhvatila »groza« pošto je pročitao pesmu V Poljanskoga: »Laso materi božjoj oko vrata« — a i pravo je tako. Samo je čudno što g. Lunaček iz prostog nerazumevanja (što i sam priznaje) utiče se redarstvenim organima i poziva u ime »javnog stida i cenzure« na uzbunu počinivši time jedan epohalan istup jednog filistra koji treba da bude debelo zapisan u historiji naše umetnosti i književnosti. Bez skrupula i javno u »Obzoru« od 24. III. 1922. čini gosp. Lunaček atentat (sa smrdljivim plinom!) na slobodu i neovisnost umetničkog stvaranja. Taj čin izaziva jedan običan i suvereni prezir. On ne iznenađuje nego sramoti stepen umetničko-kulturne obrazovanosti one zemlje u kojoj žive zenitisti i koji joj daju jedno novo lice.

Nazvani od g. Lunačka »paranoički grafomani« ili drugim rečima psihopatološki tipovi koji spadamo tamo valjda gde se veselo žive od »genialnosti« — mi ne htedosmo nazvati njega ograničenim, glupim ili neubrojivim, nego samo policajem materice božje koji je zaslužio blagoslov nadbiskupa i naše nadgrobno opelo. Gospodin koji je hvalio Hansena upozoravajući naše slikare na dobrog učitelja i obžavao Dimovljevu »Nju« nema nikakova prava da govori o Zenitizmu koji je najmanje za visinu Tatlinovog Spomenika veći od malog i sićušnog Lunačka. Pokrite se dragi Vladimire, da se ne vidi vaša prirodna filisterija!

P. S. Priznajem da je moj štampani odgovor u broju od 26. III. 1922. radi objašnjenja sa strane »Obzora« retka i kulturna lojalnost.

ARHITEKTURA. Mnogo se govori o novom vremenu — o novom čoveku — o novoj mogućnosti. Tako i o novoj arhitekturi. U Zagrebu a naročito u Beogradu mnogo se gradi. Došlo je i novo vreme, nameću se i nove mogućnosti, ali arhitektura je uza sve to sva posve starog tipa. Ta evo ljudi: nova mogućnost! Mnogstvo novih građevina se podiže ali bez novog stila ne koristeći se tečevinama nove umetnosti ni za jedan milimetar. Videli smo nacrt »Založne banke« u Beogradu. Fasada je neukusna, šablonska, neumetnička. Visina od 5 spratova ne podnaša one »nakite« koji nagrdjuju. Jedan uspeh dosada polučio je zagrebački arhitekt Kovačić koji je sagradio u novom duhu zgradu »Slaveks« na Starčevićevom trgu. Odgovara svrsi i ozbiljnosti vremena. Izraz jednostavan i stabilan. Čistoća forme provedena. G. Kovačić koristio se kubizmom i delomično uspešno je proveo njegovu realizaciju u arhitekturi. Kubizam nije nakaza kako si je to građanin uvratio u glavu. Država naročito i pojedinci građani, trebali bi da se koriste umetničkom spremom g. Viktora Kovačića koji je bezuvetno zvan da daje onaj traženi izraz novoga vremena u našoj arhitekturi kad nam je sudbina namenila da se izgrađujemo u najumetničkije i najstvaralačkije vreme. Njegova otpre građena crkva »Sv. Blaža« najjače je jamstvo njegove nove stvaralačke sposobnosti. Da vidimo!

UMETNICKI PLAKAT. Današnji moderni plakat je umetnički faktor na ulici, u dvoranama, u pozorištima (Scena bi često više uspeła kao plakat nego kao realan nameštaj!) u filmu i t. d. Faktor ulice je najjači. Ulice gradova onih naroda kojima je umetnost deo ili svrha života daje posve jasan stepen umetničke visine. (Arhitektura, plakat kao slika i plakat kao oglaš ili reklama na pr. filmova koji su kod nas skandalozni.)

Na zagrebačkim stubovima i izlozima viden je takav jedan umetnički plakat koji je zavredio da ga se istakne. Izradio ga je Asir za »Sokol 16. II.« Do potpunog uspeha u harmonizaciji boja fali mu možda još modri ton koji je verovatno i u plakatskoj brzini izostao. Inače je najbolji i možda jedini što smo ga dosada imali. Pokušaj Šumanovića da dade plakat za »Grabancijaša« je neuspeo. Ono je slika a bitnost plakata ne sme biti promašena. Slikarstvo bezuvetno ima plakatsku budućnost.

ANKETA »ZENITA«. U idućem broju otvaramo anketu u kojoj će moći sudelovati svi pismeni građani Jugoslavije pošto udovolje potrebnim uvetima. Anketa je ujedno u vezi i sa novčanom nagradom od 1.000 dinara za genialnog dobitnika.

Charlot

ČITAJTE

prvu filmsku reviju u Jugoslaviji

KINOFON

Izlazi svakog 1. i 15. u mesecu.

Cena 2 dinara.

Redakcija i administracija:

Zagreb, Mošinskijeva ulica br. 6.

Nove knjige

Dinara

- Čehov A. P. (prevela D-r Milica Bogdanović) TRI SESTRE, drama u 4 čina, izdanje lat. 8—
Чехов А. П. (превела Др. Милица Богдановић) ТРИ СЕСТРЕ, драма у 4 чина, издање лат. 8—
Viđrić Vladimir, PJESME, s predgovorom Jovana Dučića .. 6—
Izdanje na finom papiru .. 10—
Грчић Јован, ПОРТРЕТИ С ПИСАМА (преписка Јаше Игњатовића, Вој. Ј. Илића, Љ. П. Ненадовића, П. Марковића-Адамова, С. Матавуља, М. П. Шапчанина) .. 10—
Lubaczewski Dr. T., POLJSKA (Poljska u prošlosti, Savremena Poljska, Državno uređenje, Agrarna reforma, Vode naroda, Savremena literatura, Likovna umjetnost, Prirodno bogatstvo, Industrija) (prilog karta Poljske) .. 6—
Lucerna C., ASENETA. Legenda iz davnih vremena. Luksuzno izdanje za poklone .. 10—

Knjižara Z. i V. Vasića
Zagreb.

DIONIČARSKO DRUSTVO

prije MÜNCHENGRÄTZKA TVORNICA CIPELA

ŠANDOR EBENSPANGER, ILICA 2

POZOR

SAMO 15 DANA

OCCASION

Velika inventarna prodaja **ŽENSKIH POLUCIPELA** u raznim fazonama i vrstama
1 par samo po K 360, 392, 423, 461, 523, 633
Kožnate kućne cipele (Morning Shoe) K 128
Izvanredno snižene cijene.

Najbolja, najtrajnija i najsigurnija embalaža

jest onaj ovojni materijal, koji pruža najveće probitke svim strukama, koje razasiju bud kakovu robu, bilo poštom, bilo željeznicom.

Valovita ljepenka

(Wellpappe) u uporabi najjeftinija je embalaža, pruža najveće osiguranje protiv loma staklene robe, boca, jaja i svake ine lako lomive robe. Valovita ljepenka laglja je od svake druge embalaže, prištedjuje dakle mnogo poštanskih troškova. Valovita ljepenka daje se savijati, žilava je, trajna je i otporna, ne krši se dakle prigodom transporta tako lako, kao tanki drveni sandučići. — Nadalje dobavljamo Vam iz mnogobrojnih, strojevima izvršno opremljenih odjeljenja naše

tvornice kartonaža

sve u obzir dolazeće vrste embalaže od ljepenke i papira: Sve naše proizvode dobavljamo Vam po volji bez tiska ili tiskano u knjižotisku, kamenotisku, jednobočno ili mnogobočno, u najsolidnijoj, najboljoj i najkulantnijoj izradi, kao što se ovi proizvodi već 24 godine kod naše tvrtke:

Kromolitografska tvornica

Rožankowski i drug d. d.

Zagreb, Savska cesta 27-29, Telefon 4-80.

Utemeljen 1898.

Veresić i drugovi, Zagreb

Nakladno i grafičko reprodukciono poduzeće

Zagreb, Marovska ulica 21, Telefon broj 11-78

Izrađuje:

Klišeje, auto- i fototipije, za tisak u jednoj i više boja.
Crteže za reklamu, plakate, etikete, tiskanice.
Dionice i vrijednosne papire.

MEĐUNARODNA BANKA D. D.

TELEFON
11-19 i 23-98.

ZAGREB
GAJEVA ULICA 8

FILIJALA:
BEOGRAD, TERAZIJE 23.

Ukamaćuje uloške do
daljnega sa

5% (pet posto)

Dioničarsko društvo

„MERKUR“

veletrgovina i konfekcija papira
Telefon 17-95 — ZAGREB — Ilica broj 31.

Brzjavni: Papmerkur

**Bogato skladište
pisaćeg i risaćeg pribora.**

GRAND-RESTAURANT NOVA PIVANA

PARISIEN-MARMOR-BAR
ZAGREB, DRAŠKOVIĆEVA UL. 24, TELEFON 1-39

SENZACIONALNI RASPORED

IZVRSNA KUHINJA
TOPLA I HLADNA JELA DO 1 SAT U NOĆI.

Švicarska tvrtka

veziva, svila, žensko rublje, manufakturna
i kratka roba prodaje na veliko

E. Künzli

Zagreb, Ilica 25 (podrum).

Ulaz kroz Hrv. Sveopću Kreditnu Banku.

Trgovina manufakturne robe na veliko

N. D. Mandić

Zagreb, Palmotićeva ul. 19, Telefon 6-99

**Preporučuje
svoje skladište
uz solidne cijene.**

Štofovi na veliko

kod

Adler i Büchler

Zagreb

Preradovićeve ulica broj 2.

Centralna eskomptna i mjenjačna banka

dioničarsko društvo

Zagreb, Ilica broj 26.

Telefon ravnateljstva 8-78, blagajne 15-30.

Brzjavni naslov: Brodbanka.

Dionička glavica K 75.000.000.—

Priču preko K 22.000.000.—. Uloži preko K 45.000.000.—.

Podružnice: Brod n/S., Osijek, Djakovo.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu uz najbolji
kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah i bez otkaza.

Daje mjenbene i kontokorentne vjeresije, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete.

Obavlja sve burzovne poslove, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno.

Prispjeli prvorazredni pravi engleski štofovi

za odjela, raglane, ulstere, zimске kapute, krznene
kapute (Stadtpelze) itd. Vlastite krznarske radionice.

Telefon 4-96

S. Prägera sinovi (Jakov i Edo Präger), Zagreb

Jelačićev trg 1

Izdavač i odgovorni urednik LJUBOMIR MICIĆ.

Tisak »Tipografija« d. d. Zagreb.